

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
POBOČKA V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
1960

BRNO 1961

nichž osm patřilo věteřovskému typu a jedna staršímu halštatskému období. Všechny jámy měly v profilu lichoběžníkový tvar se širší základnou a obsahovaly hojný keramický materiál.

Za nejdůležitější nález nutno však pokládat část sídelního objektu s křilovou konstrukcí, zahloubeného 110 až 155 cm pod úroveň sterilní spraše, to znamená, že jeho dno se nacházelo v hloubce 160 až 205 cm od dnešního povrchu. Na dně objektu se dochovalo pět křilových jam, ukazujících na obdélníkový půdorys. Křily měly v půdoryse kruhový tvar o průměru 70-80 cm a dosahovaly hloubky 70-120 cm od úrovně dna objektu. Do jam byly vsazeny dřevěné křily o průměru 40 cm, utěsněné udusanou žlutkou. Celý objekt zanikl zřejmě požárem, což bylo patrné podle spousty do červena vypálené hlíny v zásypu, a také obrysy křilů v horních partiích vymezoval prstenec spálené hlíny. Výplň vlastních křilů tvořila jemná popelovitá hlína s uhlíky, sesutá většinou až ke dnu křilových jam. Ostatní prostor byl obyčejně dutý. Podle prozkoumané části objektu lze usuzovat na obdélníkový půdorys o šířce asi 430 cm, orientovaný delší osou přibližně od severu k jihu. Je to první nález tohoto druhu spolehlivě datovaný do věteřovského typu. Ve výzkumu objektu se bude pokračovat v příštích letech.

Věteřover-Siedlung in Budkovice.

Im Jahre 1960 wurde die Grabung auf der Věteřover-Siedlung in Budkovice bei Mor. Krumlov fortgesetzt. Neben acht trapezförmigen Gruben mit typischem Material, konnte teilweise auch ein Siedlungsobjekt mit Pfostenkonstruktion abgedeckt werden, das 110 bis 155 cm unter der Oberfläche des sterilen Lösses eingetieft war, d.h., dass sich sein Boden in einer Tiefe von 160 bis 205 cm unter der heutigen Oberfläche befand. Auf dem Boden des Objektes waren fünf Pfostengruben vorhanden, die auf einen rechteckigen Grundriss wiesen. Die Pfosten waren kreisförmig mit einem Durchmesser von 70-80 cm und erreichten eine Tiefe von 70-120 cm von dem Niveau des Objektbodens. In die Gruben waren Holzpfosten mit einem Durchmesser von 40 cm eingelassen, die mit gestampften Lehm gedichtet waren. Die Pfostenfüllung bildete eine feine aschige Erde mit Holzkohlenstückchen, die grösstenteils bis auf den Boden der Pfostengruben eingesunken war. Der übrige Raum war gewöhnlich hohl. Dem durchforschten Objektteil nach, kann man auf einen rechteckigen Grundriss in einer Breite von 430 cm schliessen, der mit der längeren Achse ungefähr von Nord nach Süd orientiert war. Es ist der erste Fund dieser Art, welchen man verlässlich in den Věteřover - Typus datieren kann.

Výzkum velaticko-podolského pohřebiště v Oblekovicích.

Jiří Říhovský

Tab. 23-24.

V srpnu 1960 pokračoval výzkum velaticko-podolského zárového pohřebiště v Oblekovicích u Znojma především odkryvem zbývající plochy, určené pro stavbu tě-

locvičny. Dvěma zjišťovacími sondami, vedenými na jih od této plochy a další sondou východně od státní silnice na parcele číslo 35 byl zjištěn přibližný rozsah pohřebiště^{1/}.

Po výzkumu v minulých letech jsme mohli konstatovat určitou horizontální stratigrafii - postup od jihu k severu. Poslední sezona v roce 1960, při níž se výkop soustředil převážně na jižní část, dávala proto předpoklady pro získání starších hrobů. Ty byly splněny. I když není dosud keramický materiál laboratorně zpracován, můžeme již dnes zařadit větší část hrobů ze všech tří zjišťovacích sond k velatické kultuře. Projevují se zde ovšem opět četné západní prvky, na něž jsem upozornil již dříve^{2/}.

Vedle běžných plochých žárových hrobů, jaké jsme nacházeli i v minulých letech, se objevily dva, které se svojí úpravou vymykají z obvyklého rámce. Jsou to žárové hroby číslo 63 a 64.

Žárový hrob číslo 63:

Našel se v hloubce 110 až 120 cm pod dnešním povrchem ve spodní části vrstvy tmavohnědé humusovité písčité hlíny. Střepy velké amforovité nádoby tvořily jakousi skřínku, uzavírající vlastní pohřeb. Větší šálek, naplněný až po okraj spálenými kůstkami, stál na větším střepe a byl překryt dnem velké amfory. Další střepy, postavené okolo téměř kolmo, vytvářely dosti pravidelný obdélník.

I když zatím neznáme analogický způsob ukládání pohřbu, zdá se, že jde o napodobování známých skřínkových hrobů, zastoupených i ve středodunajské oblasti v průběhu mladší doby bronzové ve větším počtu.

Žárový hrob číslo 64:

Našel se v hloubce 45 až 80 cm pod dnešním povrchem ve vrstvě tmavohnědé humusovité písčité hlíny přímo na úrovni štěrkovitého a kamenitého podloží. Tvořila její skupina kamenů, seskupených do obdélníka o rozměrech 90x150cm. V severní části /byla navržena poněkud výše/ byly kameny kladeny těsně vedle sebe /A/, zatím co v jižní části byly mezi nimi místy značné mezery; v těchto místech jsme našli ve výplni mezi kameny nepravidelně rozhozeny střepy velké mísovité nádoby, drobnější ojedinělé střípky několika různých nádob a několik spálených kůstek. Po sundání horní vrstvy kamení v severní části se objevila následující situace /B/: Východní stěnu tvořila souvislá řada velkých kamenů, západní byla přerušena. V tomto přerušení se našly přeházené části velké dvojkonické nádoby, ucho šálku a zlomek torčovaného drátu. Severní stěna se zasouvala poněkud dovnitř a na její vnější straně byla hromádka spálených kůstek. Jižní stěna scházela úplně; volný prostor vyplňovaly střepy již zmíněné velké mísy a spálené kůstky. Do jisté míry velkým překvapením bylo, že po odstranění vnitřní kamenité výplně hrobu se objevily na povrchu štěrkovitého podloží nepravidelně roztroušené hrubší spálené kůstky, soustředěné ve větším počtu pouze v severní části, a několik drobnějších střípků. Pod okrajovým kamenem v jihozápadním rohu jsme našli část šálku. Jiné nálezy v hrobě nebyly.

Tento hrob souhlasí svou vnější úpravou s oběma již publikovanými hroby číslo 4 a 6 z roku 1958 a našel se také v jejich blízkosti. Odlišná je pouze orientace /u hrobu 4 a 6 od východu k západu a u hrobu 64 od jihu k severu/ a vnitřní výbava. Nedostatek nálezů u hrobu 64, vybrání kamenů v jižní části a rozhozené části nádob mezi kamením by snad mohly svědčit o vyloupení jeho obsa-

hu. Jiné důkazy pro toto tvrzení však nemáme. Ani ve výplni hrobu, ani v jeho profilu nebyly stopy po druhotném zásahu. Dalším společným rysem s žárovými hroby 4 a 6 je skutečnost, že všechny -i když jsou umístěny uvnitř pohřebiště-/nikoliv na jeho okraji/, mají okolo sebe volnou plochu o průměru 10 až 14m, takže je možné vysvětlení, že okolní prostší žárové hroby respektovaly mohylové zášpy.

Podrobnější rozbor nálezového materiálu bude možný až po jeho laboratorním zpracování.

P o z n á m k y :

- 1/ J. Říhovský, Výzkum velaticko-podolského žárového pohřebiště v Oblekovicích u Znojma v roce 1959, ČMM v Brně 1961 - v tisku. Zde je také plánek pohřebiště.
- 2/ Týž, Příspěvek k poznání vztahů velatické kultury k české oblasti, Pam. arch. LIII 1961, 229-235.

Ausgrabung eines Velatitzer-Podoler-Gräberfeldes in Oblekovice.

Nach den Grabungen in vergangenen Jahren^{1/} konnten wir eine bestimmte horizontale Stratigraphie konstatieren - Verlauf von Süden nach Norden. Die letzte Saison im Jahre 1960, wo sich die Grabung hauptsächlich im südlichen Teile konzentrierte, gewährte daher Voraussetzungen zur Gewinnung älterer Gräber. Diese wurden erfüllt - den grösseren Teil der Gräber können wir der Velatitzer-Kultur zuschreiben. Es erscheinen hier allerdings wieder zahlreiche westliche Elemente, auf die ich bereits früher hinwies^{2/}.

Neben den gewohnten flachen Brandgräbern, wie wir sie auch in den letzten Jahren fanden, erschienen zwei, die durch ihre Ausstattung aus dem gewohnten Rahmen fallen. Dies sind die Brandgräber 63 und 64:

Das Brandgrab 63 bildete irgendein Kästchen, aus grossen Scherben einer Amphore errichtet. Im Inneren des Kästchens stand eine grössere Tasse, bis zum Rande mit verbrannten Knochen gefüllt. Auch wenn wir vorläufig keine analogische Bestattungsart kennen, scheint, dass es sich um eine Nachahmung der bekannten Steinkistengräber handelt, die auch im donauländischen Milieu im Verlaufe der jüngeren Bronzezeit in grösserer Anzahl vertreten sind.

Das Brandgrab 64 bildete eine Steingruppe, die in rechteckiger Form, im Ausmasse von 90 x 150 cm, zusammengestellt war. Die Ostwand war eine zusammenhängende Reihe grösser Steine, die westliche war unterbrochen. In dieser Unterbrechung fand man umhergeworfene Teile eines grossen doppelkonischen Gefässes, den Henkel einer Tasse und das Bruchstück eines tordierten Drahtes. Die Südwand fehlte gänzlich; den freien Raum füllten Scherben einer grossen Schüssel und verbrannte Knochen aus. Eine ziemlich grosse Überraschung war, dass sich nach der Beseitigung der inneren Steinaufschüttung des Grabes auf der Oberfläche der Schotterunterlage unregelmässig verstreute gröbere verbrannte Knochen zeigten, die sich in der Mehrzahl bloss im nördlichen Teile konzentrierten, und einige kleinere Scherben. Unter dem Randsteine in der südwestlichen Ecke fand man den Teil einer Tasse. Andere Funde waren in dem Grabe nicht vorhanden.

Dieses Grab stimmt mit seiner äusseren Form mit den beiden bereits schon

publizierten Gräbern Nr. 4 und 6 aus dem Jahre 1958 überein; es wurde auch in ihrer Nähe gefunden. Eine Abweichung lässt sich bloss bei der Orientierung /bei den Gräbern 4 und 6 von Osten nach Westen und bei dem Grabe 64 von Süden nach Norden/ und in der Innenausstattung vermerken. Die geringe Anzahl an Funden im Grabe 64, das Abnehmen der Steine im südlichen und westlichen Teile und die umherliegenden Gefässteile zwischen den Steinen, könnten von der Plünderung seines Inhaltes zeugen. Andere Beweise für diese Behauptung haben wir nicht. Ein weiterer gemeinsamer Zug mit den Brandgräbern 4 und 6 ist die Tatsache, dass alle, auch wenn sie im Innenareale der Gräberfeldes untergebracht sind /nicht auf seinem Rande/, um sich eine freie Fläche im Ausmasse von 10 bis 14 m haben, so dass die Erklärung möglich wäre, dass die umliegenden einfacheren Brandgräber die Hügelauflaufschüttungen respektieren.

Eine eingehendere Analyse des Fundmateriales wird erst nach der Verarbeitung im Laboratorium möglich sein.

Bronzová oblouková spona z Nejdku u Lednice.

Jiří Říhový

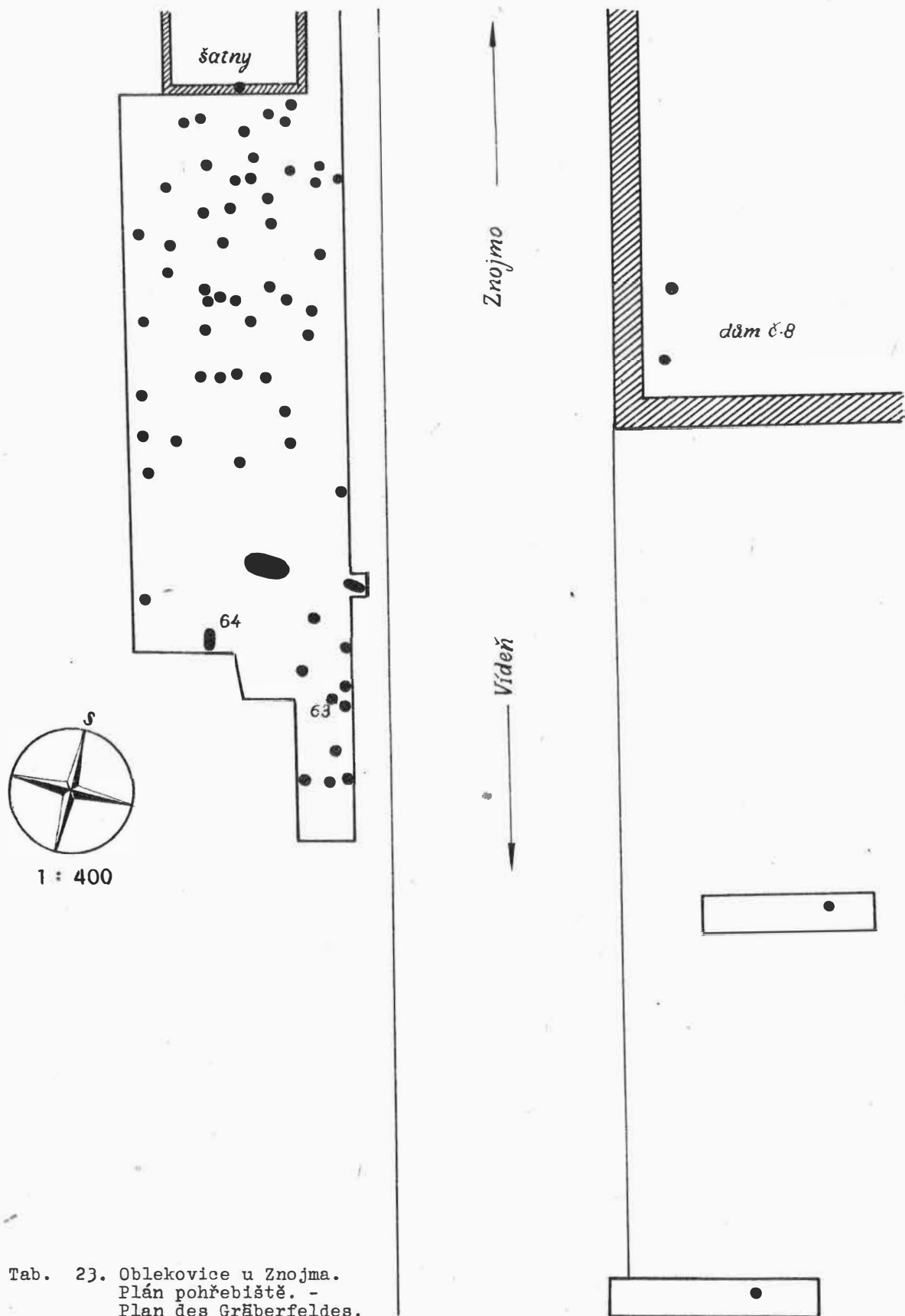
Agronom JZD v Nejdku u Lednice odevzdal Archeologickému ústavu ČSAV, odboče v Brně bronzovou obloukovou sponu, kterou získal při hloubení jámy pro sloup elektrického vedení k družstevnímu mlatu. Naleziště je při západním okraji obce, na pravém břehu řeky Dyje. Při průzkumu jsme našli na povrchu jen drobné atypické střípky. Protože se zatím nepodařilo zjistit přesné místo nálezů, aby mohl být proveden výzkum k získání nálezového celku, popisují pouze sponu samotnou.

Má přesný polokruhovitý tvar se široce trojúhelníkovitě rozšířenou patkou, plochý čtyřhranný závit a oblouček zdobený po celé délce drobnějšími, téměř kulovitými vývalky a mezi nimi příčným vroubkováním. Jehla je odlomená. Průměr má 7 cm.

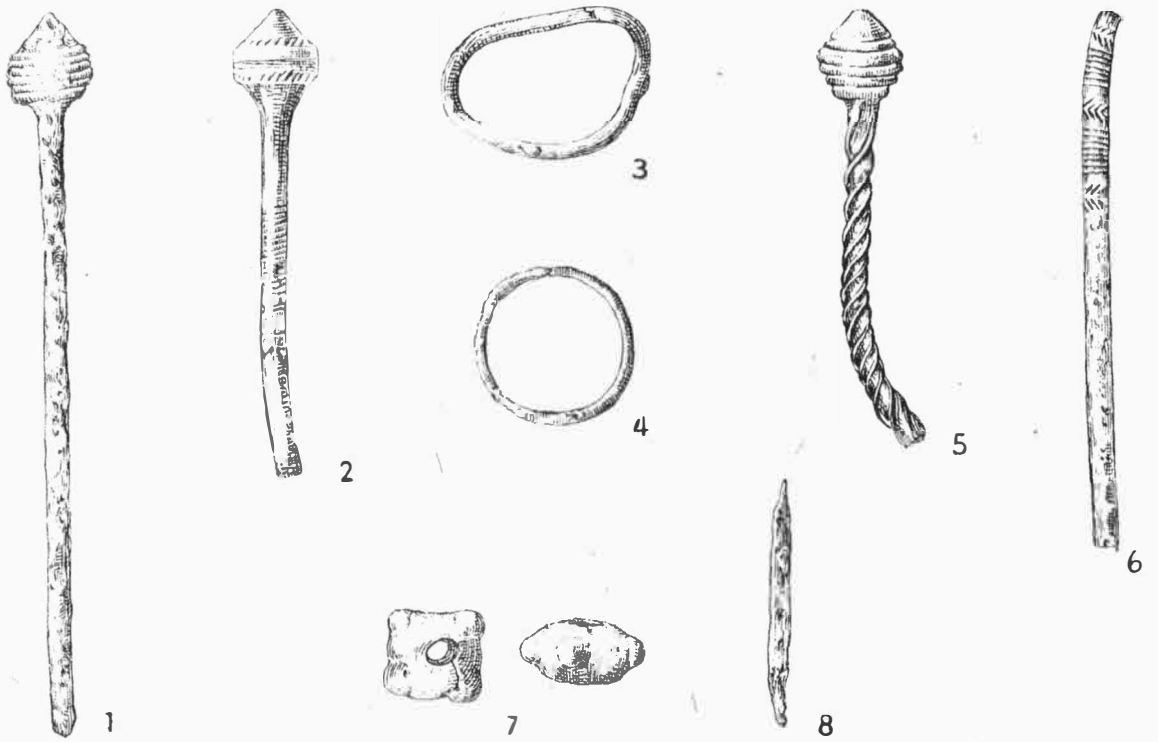
Tento nález je na Moravě zatím naprosto ojedinělý a proto bude velmi důležitý výzkum, který snad získá průvodní keramický materiál a tím také přesné napojení jižní Moravy na kulturní oblasti jižní.

Bronzene Bogenfibel aus Nejde bei Lednice.

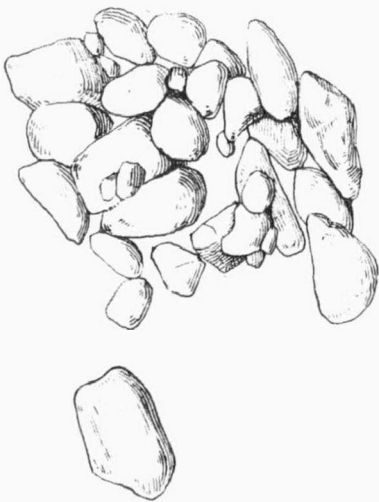
Diese wurde beim Grundaushub für einen Pfeiler der elektrischen Leitung beim westlichen Rande der Gemeinde, am rechten Flussufer der Dyje, gefunden. Das keramische Begleitmaterial wird erst bei einer zukünftigen Grabung festgestellt werden können. Dieser Fund ist in Mähren vorläufig gänzlich vereinzelt und wird in Verbindung mit der Keramik sehr wichtig für den Anschluss Südmährens auf die südlichen Kulturregionen sein.

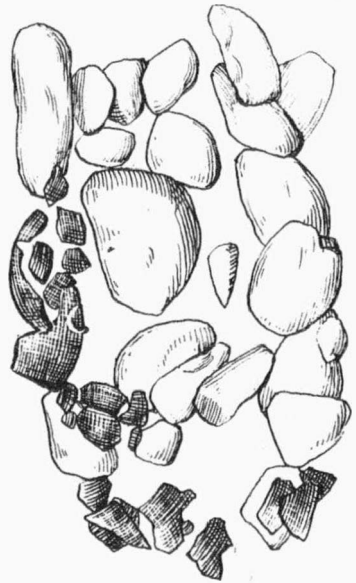
Tab. 23. Oblekovice u Znojma.
 Plán pohřebiště. -
 Plan des Gräberfeldes.

A

B

Tab. 24. Oblekovice u Znojma. Nahoře / oben / bronzové předměty a skleněný korálek u hrobů / bronzene Gegenstände und Glasperle aus Gräbern / - dole - /unten/ půdorys hrobu 64 / Grundrisse des Grabes 64 /.

P ř e h l e d v ý z k u m ů 1960.

- Vydává: Archeologický ústav ČSAV, pobočka v Brně,
Stalinovy sady 19/23.
- Odpovědný redaktor: PhDr. et Dr. Sc. Josef Poulík.
- Redaktoři : PhDr. Jiří Říhovský a PhDr. Anna Medunová.
- Překlady: prom. hist. R. Tichý a E. Tichá.
- Kresby: B. Ludikovská.
- Na titulní stránce: Pozlacený gombík z pohřebiště u VI. kostela
v Mikulčicích.
- Vydáno jako rukopis - 300 kusů - neprodejné.